

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
Київський університет ім. Б. Грінченка
Хмельницький національний університет**

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION

**Збірник матеріалів
V Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

25-26 жовтня 2023 року

**м. Запоріжжя (університет тимчасово переміщений)
2023**

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

*Рекомендовано ухвалою вченої ради
Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 3 від 27.10.2023 р.)*

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: збірник наукових праць; укладач Петровська К. В. 2023. 361 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

**УДК 378.091.12:364-43]:37.043.2-056.2/.3
С 69**

Кафедра соціальної роботи
та інклюзивної освіти,
ФДССО, БДПУ, 2023

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ І СФЕРИ ОСВІТИ

Наталя Захарова. <i>Менторство як інструмент розвитку кадрового потенціалу</i>	136
Любов Межуєва, Анастасія Попова. <i>Соціально-педагогічні умови формування готовності до волонтерської діяльності здобувачів закладів професійно-технічної освіти</i>	140
Люмила Мищак. <i>Інтеграція студентської молоді як соціально-педагогічна проблема</i>	147
Анастасія Сердюченко, Катерина Петровська. <i>Потенціал неформальної освіти в контексті формування професіоналізму майбутніх фахівців із соціальної роботи</i>	152
Дар'я Супрун. <i>Проектний соціальний менеджмент в якості компоненту забезпечення безперервної освіти</i>	159

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Алла Подаваленко, Людмила Зеленська, Наталія Білера. <i>Досвід підготовки майбутнього лікаря-епідеміолога на циклах спеціалізації</i>	166
Євгеній Порядін, Ренате Вайнола. <i>Емоційний інтелект як механізм розвитку професійної толерантності майбутніх соціальних працівників</i>	173
Галина Скіпальська. <i>Підготовка фахівця соціальної сфери щодо питань протидії гендерно зумовленому насильству, у тому числі, домашньому насильству</i>	178
Ірина Суровцева. <i>Документознавча компетентність соціального працівника під час кейс-менеджменту</i>	185
Світлана Хлєбїк. <i>Дуальна освіта у формуванні соціальних навичок soft skills майбутніх фахівців соціальної сфери</i>	190

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Алла Подаваленко,
докторка медичних наук,
професорка кафедри гігієни, епідеміології,
дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету

Людмила Зеленська,
докторка педагогічних наук,
професорка кафедри остеології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Наталія Білера,
старша викладачка кафедри гігієни, епідеміології,
дезінфектології та професійних хвороб
Харківського національного медичного університету

УДК 378.016:616-036.22:378.091.33

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ- ЕПІДЕМІОЛОГА НА ЦИКЛАХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

THE EXPERIENCE OF TRAINING THE FUTURE PHYSICIAN- EPIDEMIOLOGY AT THE SPECIALIZATION CYCLES

Підготовка професійно-кваліфікованих лікарів на циклах спеціалізація за фахом «епідеміологія» вимагає від викладача творчого підходу. Виконання науково-практичної роботи дозволяє розкрити потенціал у формуванні професійної компетентності лікарів-

The training of professionally qualified doctors in the cycles of specialization in the specialty "epidemiology" requires a creative approach from the teacher. Carrying out scientific and practical work allows to reveal the potential in the formation of professional competence of epidemiologists

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти

епідеміологів під час їх навчання. Завдяки такій підготовці лікар-епідеміолог набуває вміння реалізувати на практиці засвоєні фахові знання з епідеміології; здатність до епідеміологічного мислення; спроможність оцінювати показники захворюваності, виявляти фактори ризику розвитку та перебігу інфекційних формувати групи ризику; здатність до комунікативних ораторських здібностей тощо.

during their training. Thanks to such training, an epidemiologist acquires the ability to put into practice the acquired professional knowledge of epidemiology; ability to epidemiological thinking; the ability to assess morbidity rates, identify risk factors for the development and course of infectious diseases, and form risk groups; the ability to communicate and oratorical skills, etc.

Key words: *epidemiology, specialization, scientific and practical work, competence.*

Ключові слова:
епідеміологія, спеціалізація, науково-практична робота, компетентність.

Додипломна підготовка та інтернатура з різних медичних спеціальностей у вищих медичних навчальних закладах (ВМНЗ) передбачає проведення занять з питань епідеміології обсягом 45 годин. Згідно з наказом МОЗ України №1347 від 25.07.2023 р. «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» лікарі, які закінчили інтернатуру за однією із лікарських спеціальностей, можуть отримати спеціальність «епідеміологія», пройшовши на кафедрах епідеміології ВМНЗ цикл спеціалізації протягом 5 місяців [1]. Формування компетентного лікаря-епідеміолога протягом 780 годин на циклі спеціалізації здійснюється за навчальним планом та освітньою програмою [2]. Досягнення результатів навчання залежить від багатьох чинників: добору навчального контенту, добору методів, технологій, засобів навчання, педагогічної майстерності викладача, умотивованості лікаря, який бажає отримати знання тощо.

**V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
(25-26 жовтня 2023 р., м. Запоріжжя)**

Зважаючи на вище зазначене, мета роботи – розкрити потенціал науково-практичної роботи (НПР) у формуванні професійної компетентності лікарів-епідеміологів під час їх навчання на циклі спеціалізації.

В Україні відбувається реформування всіх галузей медицини. Одним із пріоритетних напрямів діяльності медичних працівників, зокрема лікарів-епідеміологів, стає профілактична діяльність. У цілому діяльність лікаря-епідеміолога передбачає організаційно-методичну, профілактичну, протиепідемічну та аналітичну роботу в центрах контролю та профілактики хвороб МОЗ України. Всі види діяльності лікаря базуються на епідеміологічному нагляді за інфекційною та неінфекційною захворюваністю. Епідеміологічний нагляд (спостереження) – це систематичний та безперервно діючий збір, облік, складання та аналіз, тлумачення, поширення даних медико-санітарного призначення, епідемічного благополуччя населення і показників середовища життєдіяльності для оцінки і прийняття необхідних відповідних заходів в сфері громадського здоров'я [2].

Методичною основою епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами є епідеміологічна діагностика – це розпізнавання проявів захворюваності й епідемічного стану населення на основі епідеміологічних методів дослідження і наукових даних про причину, умови й механізм виникнення та поширення захворювань, яка є основою профілактичної та протиепідемічної роботи. Це переважно аналітичний вид діяльності лікаря-епідеміолога, який передбачає епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності з використанням статистичних методів, зокрема аналіз кількісних характеристик епідемічного процесу в динаміці, виявлення закономірностей на основі вивчення якісних ознак епідемічного процесу при різних нозологічних формах, а також визначення провідного типу епідемічного процесу, використовуючи прийоми епідеміологічної діагностики, тощо. Важливим є епідеміолого-діагностичне мислення – логічний метод, який використовують в процесі діагностики епідемічної ситуації для обґрунтування гіпотези про причинно-наслідкові зв'язки захворюваності з факторами та умовами виникнення цієї захворюваності. Методологічною основою слугує професійна підготовка, яка базується на формуванні загальних і спеціальних компетентностей лікаря-епідеміолога.

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти

Набути таких компетентностей лікар-епідеміолог може під час навчання на циклі спеціалізації, виконуючи НПР. Така діяльність дозволяє реалізувати один із провідних принципів педагогіки – поєднання теорії і практики.

НПР спрямована на розвиток у лікаря-епідеміолога професійного мислення, набуття ним здатності до епідеміологічного аналізу, роботи з науковою, медичною літературою та нормативними документами. Завдяки такій роботі лікар-епідеміолог набуває вміння кваліфіковано ставити професійні питання, розв'язувати проблеми наукового, практичного, методичного характеру комплексно, поглиблює теоретичні знання відповідно до спеціалізації, знайомиться з практичним досвідом колег, набуває навичок проводити наукове дослідження, добирати відповідні методи, сучасні методики та інструменти обробки й інтерпретації даних, презентувати результати дослідження, організовувати обговорення у широкій професійній спільноті.

При виборі теми НДР беруться до уваги наукові й професійні інтереси лікаря-епідеміолога, його вмотивованість, актуальність самої проблеми для регіону (область, місто чи інший населений пункт). Лікар-епідеміолог здійснює ретроспективний аналіз (10–30 років) обраної нозологічної форми або групи інфекційних хвороб.

Змістовна частина НПР охоплює такі розділи:

- вступ – містить коротку анотацію НПР та обґрунтування соціально-економічної значущості (актуальність) теми дослідження для регіону, де виконується робота;
- результати власного дослідження - включають медико-екологічну характеристику території (стан здоров'я населення, демографічні процеси, соціальні, природні, екологічні фактори тощо); ретроспективний аналіз нозологічної форми або групи інфекційних хвороб. При цьому текст супроводжується таблицями, діаграмами, графіками, картами, що відображають статистичний аналіз досліджень та підтверджують висунуту гіпотезу епідеміологом щодо оцінки епідемічної ситуації з певної інфекційної хвороби;
- висновки – стисле обґрунтування результатів НПР, які базуються на завданнях, що були поставлені в роботі;
- практичні рекомендації – адаптовані для конкретного населеного пункту, де виконувалася робота, укладені автором на основі отриманих результатів та відображають мету дослідження;

**V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
(25-26 жовтня 2023 р., м. Запоріжжя)**

- список літератури – містить перелік джерел, які було використано у процесі виконання роботи (від 10 до 15).

Результати НПР подають так, щоб їх можна було застосувати на практиці. Під час виконання роботи можуть бути використані результати досліджень інших об'єктів інтелектуальної власності з обов'язковим посиланням на авторів.

Презентація НПР здійснюється під час семінарів-конференцій. Організовує проведення таких семінарів куратор лікарів-епідеміологів. Він надає супервізійну підтримку і допомогу в підготовці доповідей про результати дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Підкреслимо, що вміння представити аудиторії матеріали власних досліджень, що розвиває комунікативні та ораторські здібності, є одним із результатів навчання на циклі спеціалізації і професійного розвитку лікаря-епідеміолога.

Доповіді лікарів-епідеміологів викликають зацікавленість здобувачів та викладачів кафедри інших спеціальностей (загальна гігієна, дезінфекційна справа). Підтвердженням цьому слугують жваві обговорення та дискусії. Критерії, які застосовують при виконанні НПР, представлені більш широко, ніж це передбачено звітною та обліковою документацією їх закладу, тому лікар-епідеміолог може більш детально провести епідеміологічний аналіз інфекційного захворювання, висунути гіпотезу щодо епідемічної ситуації і підтвердити шляхом використання статистичних методів. Широка тематична палітра робіт дає можливість обговорювати значну кількість актуальних проблем, а схожість виконаних робіт за обраною тематикою – показати різницю у підходах до розв'язання однієї і тієї ж проблеми на різних територіях.

Отже, НПР має значний освітньо-науковий та просвітницький потенціал і відіграє важливу роль у формуванні компетентного лікаря-епідеміолога на циклах спеціалізації. Виконання НПР сприяє досягненню таких результатів навчання у підготовці лікаря-епідеміолога:

- вміння реалізувати на практиці засвоєні фахові знання з епідеміології;
- сформованість епідеміологічного мислення на підставі оволодіння методикою епідеміологічної діагностики;
- спроможність оцінювати показники захворюваності, виявляти фактори ризику розвитку та перебігу інфекційних хвороб, формувати групи ризику;

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти

- вміння здійснювати аналіз захворюваності, виявляючи групи, території, час та фактори ризику, проводити оцінку впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на здоров'я населення;

- вміння комунікувати, виявляти ораторську майстерність.

Висновки.

1. Залучення лікарів-епідеміологів до виконання НПР створює умови для якісної підготовки лікаря-епідеміолога на циклах спеціалізації.

2. Виконання НПР на післядипломному рівні навчання у вищих медичних навчальних закладах забезпечує поєднання теорії і практики у діяльності майбутнього лікаря-епідеміолога, оволодіння ним сучасними методами і технологіями епідеміологічної діагностики, сприяє формуванню професійного епідеміологічного мислення для самостійного прийняття управлінських рішень, створює потенціал для професійного росту та професійного самовдосконалення, забезпечує психологічну адаптацію до конкретних умов діяльності лікаря-епідеміолога з урахуванням сучасних соціально-економічних і екологічних обставин.

3. Проведення на кафедрі гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб семінарів-конференцій із захисту лікарями-епідеміологами власних досліджень, що є заключним етапом виконання НПР, дозволяє залучати до обговорення слухачів циклу та викладачів інших спеціальностей (загальної гігієни, дезінфекційної справи) й реалізувати просвітницьку функцію.

4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час виконання НПР сприяє опануванню слухачами сучасними методами епідеміологічного аналізу та математичного моделювання, що підтверджує значний освітньо-науковий потенціал НПР у підготовці компетентного лікаря-епідеміолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження критеріїв, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.12. 2015 р. №905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-16#Text>

**V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція
(25-26 жовтня 2023 р., м. Запоріжжя)**

2. Навчальний план та програма спеціалізації зі спеціальності «Епідеміологія» (тривалість циклу – 780 годин). Харків: МОЗ України, ХНМУ, 2022.

3. Про затвердження Порядку ведення обліку, звітності та епідеміологічного нагляду (спостереження) за інфекційними хворобами та Переліку інфекційних хвороб, що підлягають реєстрації: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 30.07. 2020 р. №1726. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1332-20#Text>

Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти

Ніна Останіна, доцентка кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені М. Гоголя, кандидатка педагогічних наук, доцентка.

Олександр Орлов, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Поліна Очеретенко, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Катерина Петровська, завідувачка, доцентка кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти Бердянського державного педагогічного університету, кандидатка педагогічних наук, доцентка.

Жанна Петрочко, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського університету імені Б. Грінченка, докторка педагогічних наук, професорка.

Олена Побережна, здобувачка Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, асистентка учителя Опорного закладу Почаївська ЗОШ I-III ступенів Почаївської міської ради.

Алла Подаваленко, в. о. завідувача, професорка кафедри гігієни, епідеміології, дезінфектології та професійних хвороб Харківського національного медичного університету, докторка медичних наук, професорка.

Анастасія Попова, доцентка кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, заступниця декана з наукової та міжнародної діяльності факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти, голова Ради молодих вчених Бердянського державного педагогічного університету, кандидатка педагогічних наук, доцентка.

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА
ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Загальний редактор: к. пед. н., доцент Катерина Петровська

Науковий редактор: к. пед. н., доцент Анастасія Попова

Комп'ютерна верстка та дизайн обкладинки: ст. лаборант
Анастасія Нагорна